

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Jus Canonicvm R.P. Pavli Laymanni, Soc: Jesu Theologi, Et
Olim In Alma Et Episcopali Academia Dilingana SS.
Canonum Ordinarii Professoris**

Laymann, Paul

Dilingæ, 1666

Capitvlvm XXII. Cùm causa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-62559](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-62559)

Episcopus absoluere malitiosè recuset, tunc delegatus absoluere eum poterit.

Sed quid? si Episcopus ideo non absoluat hominem, quia dignus non est, videlicet in pertinacia persistens. Resp. Hoc casu neque delegatus absoluere potest absolute; sed vel repellere debet actorem, & Pontificem de statu causæ informare; vel, si necessitas postulet, ut causa v. g. matrimonialis terminetur, tum hominem absoluere potest ad reincidentiam, id est, tantum ad præsentem actum iudicalem exercendum, ita ut postea is in eandem excommunicationem reincidentat. Nam tali absolutione, seu potius habilitatione aut dispensatione nihil præiudicatur iurisdictioni excommunicatoris, cum quoad alia omnia, adeoque absolute, excommunicatio hominis permaneat, uti constat. Dixi autem, si necessitas id postulet: Sed, ordinariè loquendo, verum est, quod Decius hic docet not. 4. Licet testis ad reincidentiam absolui possit ab excommunicatione, in commodum partis; non tamen ipsum actorem in commodum proprium.

§. Si verò.

Si excommunicatore per malitiam denegante absolutionem, iudices delegati excommunicatum præstita cautione, quod mandatis Ecclesiæ parebit, absoluerint; tum ad eundem excommunicatorem (si Papa specialiter alijs nõ delegauerit) pertinebit causam illam finire, & iusta præcepta imponere, quibus absolutus obedire debet. Sin autem excommunicator malitiosè differat causam illam finire, tum ipsi delegati iurisdictionem in eadem illa causa exercere poterunt: eo quod accessorium ad principale trahatur.

Casus, & dubitatio hæc est: Papa cuidam Canonico causam aliquam delegavit: Sed Reus coram delegato excepit contra Actorem, quod excommunicationem Episcopalem contraxisset. Iudex delegatus petijt ab Episcopo, ut exacta cautione parendi Ecclesiæ mandatis, absolueret Actorem. Illo pertinaciter abnuente, ipsemet delegatus ab-

solutionem contulit, cautionemque accepit. His positis, restat dubium; Vtrum Episcopus, qui excommunicarat, an verò delegatus, cui cautio præstita est, ad satisfaciendum compellere possit; Respondet Pontifex, quod excommunicator: Sin autem is noluerit, tum demum delegatus. Ratio est: Quia ad excommunicatorem per se spectat tota causa illa, ob quam excommunicatio lata est: At verò ad delegatum eadem spectat per accidens, seu ob incidenciam alterius sibi delegatæ causæ: Quod autem per se est, principalius est, quàm id, quod est, per accidens.

CAPITVLVM XXII.

Cùm causa.

PARAPHRASIS.

Innocent. III. controuersiam super decimis, quæ inter duos Archiepiscopos erat, tribus Iudicibus commisit. Vnus Archiepiscoporum ad citationem duorum Iudicum accessit, atque excipiendo proposuit, quod iudicio illorum se submittere non cogatur; partim quia cùm causa tribus commissæ esset, à duobus tantum, tertio inconsulto, neque vices suas committente, citatus fuerit: partim quia ante eorundem citationem, & literarum notitiam, nuntium ad Sedem Apostolicam propter eandem causam destinàrit: quod ipsi suffragari debeat, iuxta Alex. III. constitutionem infrà de appellat. c. adhæc, 30. Sed Iudices exceptiones istas admittere nolentes, interlocutoriam sententiam protulerunt, quod dictus Archiepiscopus coram ipsis respondere teneatur. Quamobrem is ad Sedem Apostolicam appellauit. Sed eo non obstante, Iudices processerunt, atque Actorem in possessionem decimarum introduxerunt. Hoc intellecto Papa alijs constitutis Iudicibus mandauit, si ita res se habeant, sicuti narratum fuit, ut decimas Archiepiscopo, (sive per potentiam laicalem, sive per dictos Iudices spoliatus fuerat) vnà cum fructibus

K k k k inde

inde perceptis restitui faciant; præsertim cum decimæ illæ Archiepiscopo antehac à Sede Apostolica confirmatæ fuerint: Quòd si autem contra dictum Archiepiscopum quippiam de iure seu proprietate decimarum oppositum fuerit, ijdem Iudices cognoscere ac definire debeant.

SUMMARIUM.

1. Si ex tribus iudicibus delegatis tantum unus, aut duo citent, partes non tenentur comparere, nisi unus suas vices alteri commiserit, aut in citatione insertum sit, unum ex iudicibus se excusasse.
2. Spoliatus à iudice contra ius, restituendus est, & postea de iure seu proprietate spoliati cognoscendum.
3. Trina monitione opus est, ut propter negligentiam Superioris potestas procedendi ad inferiorem deuoluatur.

1 NOTANDVM I. Si ex tribus Iudicibus delegatis, tantum vnus, aut duo citent, partes non tenentur comparere. Ita etiam habetur in c. prudentiam, 21. hoc tit. Sed limitari debet: Nisi vnus suas vices alteri commiserit, c. quamuis, 6. hoc tit. Vel nisi in citatione insertum sit, vnum Iudicem se excusasse, cit. c. prudentiam. Deinde, si citatus non ab omnibus, cum non teneatur, tamen compareat, quando omnes tres præsentés sunt, respondere tenetur, secundum Innoc. hic, quem sequitur Barbat. hic col. 4. Decius not. 3. Nam cum plures præsentés sunt, citatione opus non est, arg. l. de vnoquoque 47. ff. de re iudic. Licet aliter Hostiensis apud Abb. hic n. 3. sentiat.

2 NOTANDVM II. Sicuti spoliatus à priuato ante omnia restituendus est, c. 1. de restitut. spoliat. ita etiam spoliatus à iudice contra ius; & postea de iure seu proprietate spoliati cognoscendum. Consentit cap. 3. de procurator. & conquerente, de restit. spoliator. Sed in hoc puncto ita distinguendum cum Abb. n. 4. Barbat. col. 5. Decio in 4. not. Felino col. 1. Vel Iudex incompetens est, seu non præditus potestate, vt in casu huius c.

tunc simpliciter vera est doctrina. Vel est Iudex competens, tum ordinariè est presumptio pro illo, quòd iuste processerit, quare spoliatus ostendere debet, sibi iniuriam illatam; alioquin restituendus non est, arg. c. dilectus, 26. de rescript. vbi id dixi not. 2. & docet Glos. communiter recepta in c. presentium, 3. causa 7. q. 1. in fine. Excipe I. Nisi Iudex non seruato iuris ordine hominem spoliari, cit. c. conquerente. II. Nisi notorium sit, Iudicem iniuste condemnatum spoliasse.

Quærit I. hic Gl. ver. ab illis: Quo iure duo Iudices delegati tertium ad causam tractandam citare possint; cum par in parem non habeat imperium, c. innouit, 20. de elect. Et bene respondet, quòd non possint eum citare cum imperio; sed admonere, vt veniat. Quæ etiam ratione qui in Capitulo senior est, aut Decanus, reliquos Canonicos conuocat ad electionem, vel consultationem, & tamen venire recufantes punire non potest; cum spectato communi iure Capitulum, vel Decanus in singulos Canonicos iurisdictionem non habeat, ait Abb. hic n. 7. ex Innoc. c. cum nobis, 19. n. 4. de elect. Simili modo, qui in liga aliqua, seu inter confederatos potentior est, socios vocat ad conuentum: sed venire nolentes punire non potest; nisi pena conuentionalis inter ipsos constituta sit. Quæ de re Decius hic col. 2.

Secundò quærit Gl. Vtrum sufficiat vna citatio, seu monitio, cõstituto termino competente, intra quem si non rescribat, nec accedat tertius delegatus, potestas ad alios deuoluatur, si rescriptum clausulam habeat; Quòd si non omnes. Et respondet non sufficere vnam, sed requiri trinam monitionem. Sed alij plerique contrarium sentiunt, vt videre est in Gl. margin. huius c. Gl. in Clem. 1. ver. requisierit, de hæreticis, ibi Zabarel. q. 18. Abb. n. 8. Felin. col. penult. argum. c. si Episcopus, 13. d. 18. iun. Gl. vbi generatim, quòd in citatione extraiudiciali, (imò etiam iudiciali, si citatus, v. g. cuius id interest, comparere non teneatur) vna citatio, seu vocatio sufficiat, dato tempore ad veniendum sufficiente. Sed limitari debet cum Dominico in c. si

e. si contra, 4. ver. Sed an sufficiat, hoc tit. in 6. Nisi iura trinam requisitionem expressè requirant, vt in c. 1. de suppl. negl. Prelatorum, ex quo textu generalem regulam hinc tradit Abb. & Imola, trina monitione opus esse, vt propter negligentiam Superioris, potestas procedendi ad inferiorem deuoluatur.

CAPITVLVM XXIII.

Cùm super.

PARAPHRASIS.

Controuersia erat inter Conuētum de Conchis, & Simonem, qui ex Abbacia eiectus erat, Rogerio in locum eius substituto. Quam causam Innoc. III. commisit Episcopo Lesionensi, & Abbati de Becco, adiecta clausulâ; Vt vno nolente aut non valente, alter solus procedat. Partibus in conspectu Iudicum constitutis, Rogerius qui intrusus in Abbaciam dicebatur, alterum Iudicem, vid. Episcopum recusauit, tribus de causis: I. Quia idem Episcopus cum Monasterio suo controuersiam habebat. II. Quia redeuntem se ex Curia Romana ad osculum pacis non admisit. III. Quia ipsimet Rogerio dixit, quòd ei in hac causa impedimento esse vellet, si posset; Et obtulit se coram altero Iudice, vel coram arbitris, quos partes elegerint, singula probaturum. Sed cùm Episcopus admittere hæc nollet, Rogerius appellauit. Sed duo isti Iudices interloquendo pronuntiarunt, appellationem friuolam, nec admittendam esse; atq; in causa principali procedentes desinuerunt, Simonem ad Abbaciam restituendum, ipsi Rogerio perpetuum silentium indicentes. Hoc intellecto processu, idem Innocent. III. ita rescripsit: Tametsi Abbas de Conchis absque Episcopo, qui recusatus erat, solus procedere potuisset, antequam appellatum fuit, postea verò quàm cum dicto Episcopo, tanquam coiudice interlocutus est, appellationem illam non valuisse, ex eo tempore nec solus, nec cum socio pro-

cedere potuit. Non solus, quia admittendo alterum vt Coiudicem, confessus est, se nec velle, nec posse Apostolicæ Sedis commissionem solus exequi. Sed neque cum Episcopo, licet voluerit, procedere potuit, quippe cùm is post legitimas excusationes, & appellationem cõtra ipsum, iudicandi potestatem non habuerit. Sequitur itaque, quòd acta eorum duorum delegatorum iudicum, omnimodè irrita sint. Hic est casus huius c. secundum integram eius lectionem ex Bern. vt Gl. magna testatur.

SUMMARIUM.

1. Non tantum partes contententes, sed etiam tertius, cuius interest, recusare iudicem potest.
2. Sunt autem tres causa iudicem recusandi. 1. Si litem quis habeat cum iudice. 2. Si iudex signum benevolentia, quod aliis eiusdem status & conditionis exhibere solet, sibi deneger. 3. Si iudex minas intenter.
3. Vno ex delegatis recusato; alter solus procedere potest.
4. Vi actus sit legitimus & validus, duo copulatiue requiruntur: Agendi potestas & voluntas.
5. Qui actum liberè exercet, censetur confiteri pertinentia & consecutiua ad illum.
6. Non valet actus eo modo, quo potest valere, nisi ad id se intentio operantis, saltem implicita & interpretatiua extendat.
7. Iudex delegatus dubitans de potestate socij, aut eum repellere non valens, protestetur, quòd velit sententiam valere, vt laram à se solo, si non valeat, vt laram à duobus coniunctim; si autem non protestetur, & sententia collectiue feratur, presumpcio est contra ipsum, quòd nolit solus iudicare, maxime si putet eum priuatum non esse.

NOTANDVM I. Non tantum partes ipsæ contententes, sed etiam tertius, cuius interest

Kkkk 2

inter-